

Zarándokút nyomvonal vezetési és járhatósági szempontok: (Mária Út Egyesület Útvonalbizottsága, 2011. december 17.)

Előljáróban és Általánosságban:

- Minden szempontnak megfelelő ideális útvonal általában nincs, mindenütt a helyi lehetőségekhez mérten kell megtalálni a reális, optimális nyomvonalat.
- Több verziót fel kell vetni, felderíteni, keresni kell a jó megoldást,
- A szempontok olykor egymásnak ellentmondanak, így mindig az adott helyen, minél több információ birtokában, helyszíni bejárások után kell meghozni, célszerűen helyiek és nem odaválósok (elfogulatlansággal és a teljes úthálózatra való „rálátással”) egyidejű bevonásával.
- Ha rögzítjük a nyomvonalat és kijelöljük, utána már nehéz változtatni
- Szükség esetén adhatunk alternatív útváltozatokat, leágazási javaslatokat.
- Sok hasonlóság van a turistaút és a zarándokút között, de céljuk nem teljesen azonos, a zarándokutaknál mások a hangsúlyok (pl. előre haladó út, zarándokhelyek, települések, zarándokszállás, támogatni a vándort hogy belső utat is járhasson, stb).
- Ahány zarándok, annyiféle lehet a bejárt út, mi csak ajánlunk; sok személyes vagy az aktuális körülményekből adódó szempont is közrejátszhat: alkatfüggő, állapotfüggő, időjárásfüggő, stb. Néhány tipikus példa a zarándoklásra, lelki célú gyaloglásra (persze nem szoros kategóriák):
 - Hosszútávú egyéni vagy kiscsoportos zarándoklás (akár több hétig) – nem elsősorban az állomások, hanem az út számít, olcsóbb szálláshelyek alapkomforttal, csendesebb szemléldőbb, befelé forduló lelkiség,
 - Búcsújáró zarándoklatok, kisebb-nagyobb csoportban – akár ideiglenes/szívességi szálláshelyen, az elérendő zarándokcél (búcsú) a fő, amúgy minél rövidebb és kényelmesebb útvonal, „hangosabb” közös ima-éneklés, búcsúhoz kötött szezonális,
 - Túrák, imádságos kirándulások – turisztika akár lelki tartalommal, az útvonal mentén mindenféle érdekesség számít, a látnivalókra és szálláshelyekre vonatkozó igények eltérőek lehetnek,
 - Szemléldő-meditációs túra – rövidebb, lassabb haladás, elmélyülés; a csend, a természet közelsége és szépsége számít.
- A zarándokút nemcsak a lelki indíttatású vándorokat hívja, hanem a kirándulókat, turistákat, országjárókat is, élményt és értékeket kínálva, felmutatva (missziós jelleg).
- Az út „gyalogosbarát” és „zarándokbarát” is legyen, támogatva a vándort, mind gyakorlati igényeiben, mind abban hogy találkozhasson a világgal, hogy belső lelki utat is járhasson.

Érintendő helyek, útpontok:

- A fontos, előre meghatározott zarándokcélpontok (kegyhelyek, szentkutak) legyenek az útvonalak főbb állomásai, ezen kívül térképezzük fel a környezetben (és amit érdemes kapcsoljunk be) a:
 - szakrális helyeket (pl. templomokat, kolostorokat, kápolnákat, útszéli kereszteteket),
 - technikai-infrastrukturális pontokat (szálláshely - ezen belül különösen az ajánlott zarándokszálláshelyek -, ivóvíz, esőbeálló, bolt, WC, gyógyszertár, vasútállomás, stb.)
 - érdekes turisztikai látnivalókat (tájértékek: természeti és épített értékek, pl. kilátópontok, források-tavak, barlangok, várak, kastélyok és romjaik, parkok, stb.)
- Ahol stabil élő közösségek vannak (zarándokfogadás), azt érdemes előnyben részesíteni a pusztán „tárgyi” emlékekhez képest. Ez a zarándokút missziós jellegéből is következik.
- Nem szükséges és nem cél minden útpontot egy útvonalra fűzni, adott esetben a fő úthoz közeli helyekre hívjuk fel a figyelmet (a zarándokkalauzban megjegyzéssel vagy az úthálózatban kitérő ill. alternatív útváltozat kijelölésével, táblával). A hosszútávú zarándok már nem főként az állomásokért megy, hanem az Útért és a Célért. Egy fő út nyomvonalának tervezésénél tehát bölcsen kell mérlegelni a felmerülő ötleteket és igényeket, különben nem éri el a célját, nem azt fogják járni.

Hálózati szempontok:

- Az alap útvonalak vándorút jellegűek, így a kiemelt zárandokhelyek között törekedni kell a gyalogos szempontok mellett (forgalmas utak lehetséges elkerülése, kellemes, jó járhatóság, területgazdák hozzájárulása) a minél egyszerűbb, rövidebb, előre haladó nyomvonalevezetésre. Felesleges vargabetűkkel és értelmetlen szintkülönbségekkel ne terheljük zárandókat, aki több hétig gyalogol, sokszor fáradtan, fájós lábbal és belátható időn belül meg akar érkezni.
- Két pont között próbáljuk megtalálni a leginkább megfelelő nyomvonalat. Két kb. azonos hosszúságú út esetén pl. a döntést a szakrális helyek, a természetközelség, szépség, a technikai pontok közelsége és a járhatóság, valamint az egyszerű vonalevezetés határozza meg.
- Ha valahol többszöri mérlegelés után sem jutunk egyértelmű megoldásra, (pl. mert fontos helyet vagy szakaszt kell bekapcsolni, mely a fenti elvvel nem hozható összhangba), akkor ajánlhatunk kétféle (pl. hosszabb-rövidebb) útváltozatot is
- További zárandokhelyek, különböző látnivalók ill. technikai pontok bekapcsolása vagy rövidítő alternatívák ajánlása leágazásokkal, ajánlott útváltozatokkal lehetséges (ld.fent). Egy leágazást - ha van értelme – tovább is vezethetünk és egy másik nyomvonalon csatlakozhat vissza a fő útba, alternatívát képezve.
- A hosszútávú, alap útvonalak mellett helyi-térségi jellegű zárandokútvonalak is létrehozhatók, melyek kegyhelyre, zárandokhelyre vezessenek, vagy egy másik zárandokútvonalból kiágazva és visszacsatlakozva legalább egy fontos szakrális helyet érintsenek. Hosszuk min. 5 km (az ennél rövidebb szakaszokat leágazásként, az adott zárandokút részeként kell tekinteni), de javasoltan legalább 1-2 napos zárandokutak.
- Építsünk a meglévő jelzett turistautakra, zöldutakra és/vagy helyi búcsújárási- és zárandok hagyományok által meghatározott utakra mindenütt, ahol célszerűen beilleszthetők és nem indokolt tőlük az eltérés. Szükség szerint ezeket ezeket értelemszerűen egészítsük ki, kössük össze (pl. átkötésekkel, az útvonalak kombinációjával helyi (kör)túrák lehetőségét adhatjuk meg).

Hosszútávú zárandok igények (hozzávetőlegesen):

- max. 10-15 km-enként lakott terület érintése,
- szakaszbeosztás: igyekezzünk az ajánlott napi távot 20-25 km-esre kialakítani, semmiképp ne haladja meg a 30-35 km-t, kb. hetente rövidebb (10-20 km-es) „pihenő” jellegű nappal;
- max. 30 km-enként legyen szálláshely, az ideális ha kb 10-15 km-enként van szállás,
- max. 2-3 naponta legyen alpinfrasztruktúrával rendelkező település (pl. gyógyszertár, házi orvos, bolt, stb.),
- max. kb. 5 naponként kellene egy nagyobb város ahol van bővebb infrastruktúra (pl. szaküzlet), valamint ki-be csatlakozási közlekedési lehetőség

Terület és környezet:

- „gyalogosbarát” útvonal: a lakott területek között főként természetben vezessen, lehetőleg árnyas-erdős utakon, kellemes csendes környezetben járjunk, ne forgalmas utakon,
- érintsen lakott területeket, vásárlás-vízvétél-szállás okán, s legyen mód emberekkel találkozni, megismerni a községeket, az értékeiket,
- problémás, veszélyes területeket kerüljük (pl. vadászterület, bányaterület, katonai terület, vagy ahol bármi okból nem engedélyezik az áthaladást), a csak időnként lezártakat is,
- változatosság és a helyi, térségi sajátosságok megjelenése az útvonal mentén,
- lehetőleg kerüljük a nem kellemes környezetet, vagy kevésbé jól járható útvonalat, de ne mindenáron, ha más szempontok erősebbek (pl. célszerű az egyenes út ha már a napi táv túl hosszúvá válna; míg más esetben vezethet fontos tájérték(ek) felé, akár nehezebb útvonalon is). A zárandok így a valósággal szembesül, annak szépségével, de olykor nehézségeivel, árnyoldalaival is.
- ha tudunk, figyeljünk az útvonal könnyű jelezhetőségére (minél kevesebb nyílt terület, ahol nincs mire jelzést festeni).

Útminőség és nehézség (gyalogos):

Gyalogosan jól járható legyen az út:

- többnyire ne legyen túl nehéz a terep (pl. reális emelkedők, minél kevesebb alpin jellegű szakasz) – néhol lehet nehezebb, de ott ajánljunk könnyítő alternatívát is,
- ne váljon járhatatlanná vagy veszélyessé rossz időben sem, télen hóban és árvíz idején is minél nagyobb részben járható ill. követhető legyen,
- a legjobb úttípus a széles makadám út, amely kellően kiépített, de nem szilárd burkolatú és nem is válik sárossá (manapság egyre kevesebb van belőlük, pl. egyes erdészeti utak szoktak ilyenek lenni)
- az alábbi típusú utakból kellene minél kevesebb (nem lehet cél a teljes elkerülés):
 - országút, különösen ha forgalmas és nincs mellette járda
 - hosszan vezető szilárd burkolatú út (egyedülállóan a kis forgalmú aszfaltos szakasz kifejezetten üdítő lehet, különösen esőben, de hosszabb távon aszfalton való gyaloglás lábfájást okoz)
 - túlságosan sziklás, gyökeres vagy "nagyköves" út (könnyen kifordul az ember lába)
 - olyan földút, ami esős időben könnyen túl sárossá, nehezen járhatóvá válik
 - könnyen elbozotosodó szakasz, ami állandó karbantartást (tisztítást) igényel,
 - túl hosszan vezető keskeny ösvény (gondolva a csoportos zárándokokra is, akik együtt imádkoznak, énekelnek útközben)
- szükség és lehetőség szerint az útvonal kialakítás is fejleszthető, s ha kell, éljünk alternatív lehetőségek felkínálásával (pl. kerülővel műúton, aki nem bírja az emelkedőt, vagy ha esős időben a földút nehezen járható; vagy akár ideiglenesen amíg nem készül el az út);
- Egyes szakaszokon a babakocsis/kerekesszékes járhatóság/járhatatlanság fontos információ lehet. Nem cél azonban a teljes hosszban való járhatóság ezen eszközökkel.

Kerékpáros közlekedés:

- A gyalogos útvonalak kerékpárral való járhatóságát fel kell mérni. Az alap útvonalakhoz kerékpáros alternatívát kell ajánlani és lehetőség szerint kijelölni azon szakaszokon, ahol a gyalogos útvonal kerékpárral nem vagy nehezen járható, vagy a kerékpáros járhatósághoz a területgazda (pl. erdészet) nem járul hozzá.
- Van lehetőség olyan kerékpáros útvonalak kijelölésére is, melyeknek nincs gyalogos változatuk, vagy amelyek teljes hosszukban egyben gyalogos útvonalak is.
- Sokszor nem célszerű a gyalogos és a kerékpáros utat egy nyomvonalon vezetni, az egymás zavarása (szűkebb úton) és az eltérő igények miatt (pl. szilárd burkolat, megengedett meredekség stb). A kerékpáros szakaszok azonban gyalogosok számára is lehetnek szükség-alternatívák: rövidítés, rossz időjárás, és/vagy a gyalogos útvonal nehéz járhatósága esetén.
- A kerékpáros útvonal-szakaszok tervezésénél figyelembe kell venni, hogy ha az út nem szilárd burkolatú, komolyabb karbantartást igényelhet, a keréknyom elősegíti az eróziót.

Javasalt útvonal-járhatóság kialakítására (új gyalogos útvonalfejlesztés esetén):

- 1,5 m széles keresztmetszetű, gyalogosan járható ösvény, turistaút. A munkának tartalmaznia kell az űrszelvény cserjétől, fától való mentesítését, a nyomvonalba eső akadályok eltávolítását (pl. bedőlt fák, kövek, stb.),
- 20 %-nál meredekebb szakaszon falépcső, szükség szerint fakorlát, erodált szakaszon a nyomvonal profilozása, rézsűinek megerősítése; keresztező patakon átkelő (palló korláttal), vadvédelmi kerítésnél gyaloglásra kialakítása; vizenyős vagy könnyen erodálódó szakaszokon a vízelvezetés megoldása,
- Közúti szakaszokon párhuzamos gyalogösvény vagy járda kialakítása,
- Sziklás, alpin szakaszok szükség szerinti biztosítása (fém kapaszkodó lánc/drót, létra, stb.)
- Az útvonal néhány frekvenciáltabb pontján, elsősorban kegyhelyek, vonzerők közelében és azok megközelíthetőségére; nem építési engedély köteles akadálymentesítési munkák, pl. egy-két lépcsőfok áthidalása rámpával, korlát.